

РАЗКРИВАНЕ НА РЕЗЕРВНИЯ КОМПЛЕКС ЧРЕЗ КЛАСИЧЕСКА СУГЕСТОПЕДИЯ

ВДЪХНОВЯВАЩИТЕ КНИГА-СЦЕНАРИЙ „UN VIAJE” НА Д-Р
ГАТЕВА, „ЧЕТИРИТЕ ГОДИШНИ ВРЕМЕНА” НА ВИВАЛДИ И РЕПРОДУКЦИИ НА
ПЕЙЗАЖИ

Paisaje de Hernani (cerca de 1900), Darío de Regoyos (1857-1913), Museo Carmen Thyssen, Málaga

*Наблюдения и описания за разкриване на резервите на
личността по време на: сугестопедични курсове по
испански език и уроци с частни ученици, както и
отражението на процеса върху самия учител*

от

ИРЕНА МЛАДЕНОВА ИВАНОВА,

Учител Сугестопед по испански език

Период на наблюдение и описание: 2012 –
2022 година

Място на наблюдение и описание: Судио по
испански език „Un viaje”, София; Младежки
център Смолян /по проект/; Училище
„MATERIKA”, Варна; Център по класическа
сугестопедия „Боян Мага” Стара Загора;
организиран от преподавателя курсове в
Бургас, Сливен и Пловдив.

**Период на запазените оригинални
стихотворения:** 2013-2022 година

УВОД

Библиотеките са магични места: съхраняват в
текстове и изображения човешката памет,
история, мъдрост, опит, фантазия, въображение.
Тук имам предвид както големите обществени
библиотеки, така и семейните, лични, малки и
големи пазители на знанието и опита на хората.

Обхващам с бърз поглед само четири лавици от
моята скромна библиотека, където са подредени
папки, а в папките други папки, тетрадки,
дневници, съдържащи записки от моят опит по

време на едно вълшебно пътуване, началото на което бе преди 11 години. Много пъти съм се запитвала: Кой ли ще има необходимост и време да ги преглежда и да ги чете? Кому ли ще бъде нужен този опит, тези информация? Дали да не архивирам някои по-важни неща и да не започна да изхвърлям? Наложил ми се да се премествам не веднъж, а всяко преместване, както знаем, е свързано с носене на тежки кутии, куфари, чанти, безброй багажи и след всяко преместване си мислех: От какво бих могла да се освободя, за да не е толкова тежко следващия път? Папките все още заемат своето място на други лавици в поредната ми житейска спирка. Не можах да изхвърля нищо от тях. И Слава Богу! Сега вече знам кому са необходими – на мен самата. Да си припомня, да се поуча, да споделя. Да премина по друг начин, чрез написаното през годините, независимо дали описанието е по-детайлно или набързичко драснато с възлови думи.

Една част от информацията, която се съдържа в тези папки и тетрадки обхваща първоначални интервюта на курсисти и ученици; таблици с посещенията им; планиране на материала по групи в зависимост броя на участниците и груповата динамика; обратни връзки в края на обучителния период; картички с мили послания, албуми със снимки и думи, важни за всяка една от групите и разкриващи истинско вдъхновение от периода на обучението.

Друга част обхваща материали на испански език, песни, книги, географски карти, пътеводители, стотици карти за игра, пощенски картички, списания и вестници.

Където и да съм преподавала, винаги са подпомагали процеса на обучение по специален начин, в специално време и са били специална част от него.

Една от любимите ми части от това дългогодишно набиране и съхранение на материали са стиховете, написани от курсисти и ученици. Стихове, написани на испански език след много кратък период на обучение. Някои от тези стихове са първите поетични опити на хората за целия им живот. Някои са в рима, други не са. Някои докосват вътрешния свят на личността, други описват нежни природни картини. Те са толкова различни, колкото различни са и техните създатели. Обединява ги начина, по който са се появили на този свят, вълшебната сугестия!

Те са проява на разкриване на резервите на личността и се превърнаха в мой незаменим помощник. И точно за това бих искала да ви разкажа.

В „Проблеми на сугестологията“, Наука и изкуство, 1973 година, Материали на I международен симпозиум по проблеми на сугестологията, след приветствените слова, първият материал е на Д-р Георги Лозанов: „Основи на сугестологията“.

На стр. 40 се намира материалът, посветен на: „Резерви на личността“.

„Доколкото съзнаваните или недостатъчно съзнаваните взаимовръзки на личността не винаги лесно се откриват, то внушението като понятие е свързано исторически не само с тях, а и с крайния резултат от неговото действие. Това означава, че със сигурност можем да приемем, че се е осъществило внушение, когато крайният ефект е активиране на някакъв резерв на човешката личност.“

Описание за това какво е резерв на личността откриваме в същия материал:

„Тук се включват всички онези възможности – известни или все още неизвестни, които не са обичайно явление за средната човешка личност при дадени условия на време и място.“

Необичайно е само за 80 часа изучаване на чужд език един ученик да напише стихотворения на този език. Необичайно и в същото време се случва спонтанно и е трудно с думи да опиша онзи блясък в очите на хората, които слушат в захлас своите стихове, разбирайки, че наистина са поети по душа и сърце!

За да определя стиховете на мои ученици и курсисти /по време на сугестопедично обучение/, като проява на разкриване на резервите на личността се позовавам и на особеностите на това явление, описани от Д-р Лозанов в издадената през 2005 година „Сугестопедия – десугестивно обучение“ с подзаглавие Комуникативен метод на скритите в нас резерви. Книгата е определена като лекционен резюме от 1995 до 2004 година и е посветена на Д-р Гатева, сътрудник и сподвижник на Д-р Лозанов /Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2005/. Самото подзаглавие насочва вниманието към резервите на личността. Тяхното ускорено и хармонично развитие са от особено значение и са обект на изследвания и експерименти в продължение на цялостната научна дейност на Д-р Лозанов.

На стр. 36 от „Сугестопедия – десугестивно обучение“ можем да открием следното определение:

„Под резерви ние разбираме неизявените, но генетично заложили и опериращи предимно в парасъзнанието, многократно по-големи от ежедневните, възможности на личността, които при това се подчиняват в известна степен и на

различни от обикновените психофизиологични закономерности.“

До момента на предложението за писане на стихотворение по-голямата част от курсистите не просто не са писали, дори не са се интересували от поезия /както споделят/. Включват я в опитността си по време на обучението си в училище, когато са имали „задължителни“ срещи с поезията на изучаваните автори, но не я определят като съзнателен избор или като присъща им дейност.

Връщайки се към стр. 35 на „Сугестопедия – десугестивно обучение“, откриваме характерните особености на освобождаването на резервния комплекс при сугестопедично-десугестопедичното обучение:

1. „Паметовите резерви, резервите на интелектуални дейности, резервите за креативност и резервите за цялостната личност се отварят.“

И най-незначителният на вид поетичен резултат изисква креативност; употреба на думи, които паметта е съхранила, при това на чужд език; самата поезия е интелектуална дейност.

2. „Обучението винаги е съпроводено с ефект на релаксация или поне без усещане за умора.“ /пак там/

Отговорността ми като учител-сугестопед е да организирам така процеса на обучение, че да не води до усещане за умора. Както и да го проследявам внимателно, за да забелязвам и най-малките такива прояви. По време на писане и четене на вече написаните стихотворения никога не съм забелязала умора при курсисти и ученици. Напротив, те се радваха нескрито,

въодушевяваха се както при писането, така и при четенето и споделяха, че са много радостни от това, че са се решили да пишат. Което ме води към следващата особеност на разкриване на резервния комплекс:

3. „Сугестопедичното обучение винаги е приятно преживяване“. /пак там/

Да, спокойно мога да потвърдя, че това да бъдем поети, както курсистите, така и самата аз, беше приятно преживяване. Дори повече от това: беше щастие да творим заедно и да споделим творчеството си.

4. „То винаги има благоприятен образователен ефект, като смекчава агресивните тенденции в учениците и им помага да се адаптират към обществото.“ /пак там/

Обектът ми на наблюдение в този материал засяга само малка част от сугестопедичния процес и въпреки това бих могла да кажа, че поезията като изкуство винаги има благоприятен ефект върху човешката личност. Колкото до агресивните прояви, не съм била свидетел на такива от страна на курсисти. За средношколците, с които съм работила имам наблюдения, но те също са тема на друга разработка. В курсовете по испански език като цяло цари радост, приятелска атмосфера, веселие и много бърза адаптация на непознати хора към един към друг и към новата фантазна реалност.

5. „В случаите на функционални заболявания или функционални елементи на органични заболявания се наблюдава значителен психопрофилактичен и психотерапевтичен ефект.“

В две от групите ми е имало хора с определени

заболявания. Те също писаха поезия. И по мои наблюдения целият процес им се отрази много благотворно. С желание идваха, въпреки физическите си ограничения и се включваха ентузиазизирано в предложените им дейности. Видимо изглеждаха много спокойни и радостни. С едната от тях издадохме благотворителна двуезична стихосбирка. Това е тема на друг, много по-обстоятелствен анализ, който се надявам да споделя след време.

И така, по пътя на наблюдението и връщане назад към преживяното, вярвайки, че поезията е част от разкриване на скрития резерв на личността, бих искала да ви преведа, доколкото е възможно, по една от пътечките, които извървах.

ОПИСАНИЕ

или

Как се стига до писане на стихотворения на испански език?

Природата е безкраен източник на вдъхновение. Тя е сигурно и спокойни място за творчество, защото по своята същност е естествена и възбуждаща. Всяка среща с нея успокоява и дава нови сили за живот. Това е усещането, което имах при разработките на сцените, в които имаше описание на природна картина. Също наблюдавах леко и бързо усвояване на лексиката. Поезията, от своя страна, е един от най-добрите начини за ритмично усвояване на готови езикови форми. Разбира се, стига да не се предлагат твърде отвлечени, символични поеми. Комбинацията на две от най-вдъхновяващите прояви на живот – природа и поезия, съвсем естествено и спокойно дават на курсистите още един път за учене, за повишаване на нивото на езика, за по-красива подредба на новите думи. Дори тогава, когато подбирам текстове за

допълнителна работа на хора, които вече имат първоначално запознанство с езика и понятието от общата му структура, се спирам на произведения, в които природната картина е налична, а поезията я обрисова по близък за възприемане начин.

За да се стигне до момента на писане на стихотворение се преминават няколко срещи с описания на пейзаж, както и неговото присъствие в оригинална поезия.

Първата среща на курсистите с описание на времето и природна картина в книгата-сценарий на д-р Гатева е в Escena Cuarta /Сцена Четвърта/, Los Felices /Щастливите/. Това се случва с различните групи в различен ден в края на 3-та или началото на 4-та седмица на обучението. Тук само отбелязвам, че работата с групи с различен брой хора дава разлика и в деня на представянето на Сцена Четвърта. Като цяло процесът се движи с подобен темп, така че бих могла да отбележа принципно кога започва и кога приключва дадено явление.

В самото начало на сцената се появява част от поема на Марио Бенедети, която насочва към основната тема „време“:

*„¿Cómo hacerte saber, que siempre hay tiempo?
Que uno sólo tiene que buscarlo y dárselo.“*

Mario Benedetti (14.09.1920-17.05.2009), Escritor y poeta uruguayo

Цялата поема може да бъде предложена в края на курса. Аз предлагам като допълнителен материал, а основно работя с нея в курсове 2-ро.

На стр. 78 има богат лексикален материал, свързан с думи за времето. Те са представени в

логичен ред, така че неусетно да се усвоят и лесно да се прилагат в разговорите.

...en siglos,	...на векове,
1 décadas,	на десетилетия,
1 años,	на години,
1 meses,	на месеци,
1 semanas;	на седмици,
las semanas en días,	и седмиците на д
los días en horas,	и дните на часов
las horas en minutos,	и часовете на ми
los minutos en segundos...	и минутите на се

На стр. 80-та се срещаме с описание на пейзажа, който се наблюдава от стаята на хотела, където са отседнали главните действащи лица:

„En el mar se ven barcos de vela. No muy lejos del hotel se ve un castillo antiguo; cerca del castillo – una parte del puerto con barcos de carga, buques mercantes y otras naves con muchas banderas. El sol brilla. El sol, el cielo, la tierra, las aguas se unen en un esplendor de colores magníficos: azul oscuro, azul claro-celeste, verde, amarillo, rosado y rojo, café y negro, blanco y gris. Vuelan gaviotas libres, alegres. Tengo ganas de seguirlas. ¿A dónde van? ¿De dónde vienen? Nadie sabe exactamente.	В морето се виждат кораби с платна. Не много далеч от хотела се вижда античен замък; близо до замъка - една част от пристанището с товарни кораби, търговски кораби, и други кораби с много флагове. Слънцето свети. Слънцето, небето, земята, водата се обединяват в сияние от великолепни цветове: тъмно синьо, небесно-светло синьо, зелено, жълто, розово и червено, кафеено и черно, бяло и сиво. Летят чайки, свободни, весели. Имам желание да ги последвам. Къде отиват? Откъде идват? Никой не знае точно.“
---	---

Описанието е конкретно, свързано с това, което вижда героя. Първоначалната работа с пейзажи е точно такава – каквото се вижда на картината, това се описва. С частни ученици и с гимназисти

сме посещавали картинни галерии и след цялостното възприемане на изложбата, всеки е избирал коя картина да опише. Когато процесът се осъществява само в учебна зала, на помощ идват репродукции, които е добре да са на хартиен носител, защото ученикът може да ги докосва, да ги подрежда и да избере една от тях. Понякога използвам възможностите на Интернет, но често, особено младите хора, бързо преминават от едно на друго изображение и при наличието на огромен избор, трудно избират. Поради това съм се спряла на определени изображения, в които могат да се наблюдават различните сезони в различни пейзажи.

В разработката на Сцена Четвърта предлагам няколко игри, една от които е посветена на времето и съм нарекла „Една година“.

Описание на играта

Играта съдържа 34 цветни картона, на които са изписани на испански език месеците, сезоните, дните, 365, 366, 1 година, високосна година, 1 седмица, 1 час, 1 минута, 60 минути, 60 секунди, 24 часа, 7 дни. Също съдържа 22 цветни пейзажи на различни природни картини. Материалите се дават на курсистите/учениците в разбъркан вид. Изваждат се от един голям плик, с предложението да подредят по някакъв логичен за тях начин, така че да има логика в подредбата. Разбира се, подредбата следва описание на годината и какво съдържа тя, както и към сезоните и месеците се прилагат различните природни картини. Курсистите описват това, което са подредили, както и могат да опишат с речника, с който разполагат, някой от пейзажите. По-важната част от играта на този етап е отговор на въпросите: Кой сезон ми харесва и защо? Кой месец ми харесва и защо? Кой ден от седмицата ми харесва и защо? Коя част от деня ми харесва

и защо?

Целта на играта при първото ѝ предлагане е да се употребят думите от текста, отнасящи се до една година, както и да се затвърди употребата на „me gusta“. На по-дълбоко ниво, но без да се обръща специално внимание, се появява начинът за излагане на гледна точка, отговаряйки на въпроса „Защо?“ и използвайки съответни доводи.

Втората среща на курсистите с описание на природна картина в книгата-сценарий е в Escena Quinta /Пета сцена/, Siempre primavera /Винаги пролет/:

В оригиналната книга-сценарий на Д-р Гатева липсва поезията в началото на всяка сцена. С одобрението на Ванина Бодурова съм добавила част от поеми на испански и латиноамерикански автори. Всеки един от подбраните текстове има за цел, от една страна, да подготви курсистите за основната тема на сцената, което е неговата пряка роля. От друга, да подаде внимателно препратка към автори, които имат своята роля в културния живот на своята страна. Така книгата служи и като първоначален ориентир за автори, чиито произведения биха могли да помогнат в бъдещото надграждане и усъвършенстване на езика. Както и като препратка за търсене на повече информация за съответната страна, културата ѝ, бита ѝ. Същото важи и за приложените репродукции на картини; те съдържат информация за името на художника, годините, в които е живял, името на картината и в кой музей или колекция се съхранява оригиналното произведение. /на стр.1 съм приложила една от тях: Paisaje de Hernani (cerca de 1900), Darío de Regoyos (1857-1913), Museo Carmen Thyssen, Málaga/

„La primavera besaba suavemente la arboleda,
y el verde nuevo brotaba como una verde
humareda.“

LXXXV

Antonio Machado (26.06.1875-22.02.1939),
Poeta español

Най-поетичната природна картина се появява в третата част на Пета Сцена на стр. 111, 112 и 113, последвана от дидактичната песен, написана от на Д-р Гатева „Siempre primavera“.

„Es primavera.
Todo florece.
Mi ciudad natal...
Vivo cerca del canal.
A lo largo del río
hay muchos **arbustos**
de lila.
¡Qué perfume!
Una **alfombra**
de **hierba suave**
 cubre el suelo
de los jardines.
Las tiernas **hojas**
de los **árboles**
tiemblan al **soplo**
del **viento.**
Caen los pétalos
de las flores...
A lo lejos
levanta su **cuerpo** poderoso
la montaña.
En verano nos atrae
con su frescura,
con sus **picos** altos
siempre cubiertos de **nieve.**
Mundo misterioso.
Restituye las fuerzas físicas,
levanta el **espíritu**
 hasta sus picos...
La gente que vive
en su **falda**
es sana y muy buena.
Refleja la pureza

Пролет е.
Всичко цъфти.
Моят **роден град...**
Живея близо до канала.
По протежение на реката
има много **храсти**
от люляк.
Какъв **парфюм!**
Един **килим**
от мека **трева**
покрива пода
на градините.
Нежните **листа**
на **дърветата**
трептят от **полъха**
на **вятъра.**
Падат листенцата
на цветята...
В далечината
издига **мощното си тяло**
планината.
През лятото ни привлича
с прохладата си,
с високите си **върхове,**
покрити винаги със **сняг.**
Мистичен **свят.**
Възстановява **физическите сили,**
повдига **духа**
до **върховете си...**
Хората, които живеят
в **полите й,**
са **здрави и много добри.**
Отразяват чистотата

y la belleza
de la montaña
Algunos dicen:
ésto es panteísmo,
autosugestión...
No importa la palabra,
sino la belleza
que podemos ver
y sentir.
Oigo las gotas
de la lluvia.
Es otoño.
La naturaleza es de oro.
Abundancia de frutas.
Alegria.
Y después nueva belleza.
El mundo blanco
del **invierno.**
El silencio y la tranquilidad
de las noches largas.
¡Qué nostalgia siento
por mi ciudad!
Quiero **volver.**
El sueño me **abraza...**
En vano quiero decir:
Espérate, espérate...

*Blanca primavera
reina en el mundo,
limpio cielo,
limpia tierra.
Almas puras, blancas
han buscado siempre
un feliz descanso
en la hermosura.
¡Siempre primavera!//*

и красотата
на планината.
Някои казват:
това е пантеизъм,
самовнушение...
Не е важна думата,
а красотата,
която можем да видим
и почувстваме.
Чувам **капките**
на дъжда.
Есен е.
Природата е от **злато.**
Изобилие от плодове.
Радост.
И после нова красота.
Белият свят
на зимата.
Тишината и спокойствието
на дългите нощи.
Каква носталгия изпитвам
към моя град!
Искам да се **върна.**
Сънят ме **прегръща...**
Напразно искам да кажа:
Почакай, почакай...

*Бяла пролет
кралица на света,
чисто небе,
чиста земя.
Чисти бели души,
винаги са търсели
щастлива почивка
в прелестта.
Винаги пролет!//*

Siempre primavera

Allegro moderato E. Gateva

Blanca primavera reina en el mundo, Limpio cielo
Limpia tierra. Almas puras blancas han buscado siempre
un feliz descanso en la hermosura. ¡Siempre primavera!

Част от думите от този текст, които са с удебелен шрифт, се срещат в следващото ниво на играта „Една година“. След като са чели, рецитирали, пяли песента, превеждали текста и пресъздавали чрез пантомима някои от думите, обучаващите

се преминават към самостоятелна употреба на новия материал.

Разбира се, активирането на речника се проявява най-лесно в игри и тук отново се появява играта „Една Година“, вече с друга цел.

Описание на играта

Материалът, който послужи за първата игра се предлага отново, като този път се изключват картоните с дните, 365, 366, 1 година, високосна година, 1 седмица, 1 час, 1 минута, 60 минути, 60 секунди, 24 часа, 7 дни. Добавят се малки картончета с думи и изрази от текста на последната природна картина, като на курсистите им се предлага да приложат съответните думи и изрази към подходяща / според тях/ картина. В случай, че значението на някоя от думите не се знае, много бързичко се превеждат. Всички курсисти си спомнят, че са играли тази игра, поради това, но наличието на промяна в материала отново възбужда любопитството им. Моето скромно мнение е, че подготовката на каквато и да е игра е добре да се извърши с мисъл за разширение, защото от една страна има познати образи, на които може да се разчита, а от друга страна, добавянето на „разширения“, тоест, на нови думи или изображения, или предмети, води до инфантилизация на процеса, което, както знаем, е възлово в сугестопедичните уроци.

Природна картина от Пета сцена е много ярка и независимо къде съм преподавала, курсистите я разпознават като „своя“. Интересното за мен е, че както на морския бряг, така и във вътрешността на страната има отъждествяване с пейзажа, описан в книгата-сценарий.

Целта е постигната, когато всички думи и изрази са поставени на определени места, според това как ги възприема групата. Понякога има размествания, но те са незначителни и не влияят върху цялостното възпремане на картините и връзката им с думите /или обратно/. За едни групи gotas /капки/ съответстват на картина с дъга, за други, на вълните в морето. Това е групово решение. Случва се и участник от групата да проследи текста и да даде предложение да се подредят думите според появата им в него.

В този момент е много важно аз като учител да обърна по-различно от нормалното внимание на това, което са направили: да замлъкна и да съзерцавам резултата. Този прийом има интересен ефект. Ако до момента съм била дейна, активна, бърбореща, с емоционално приповдигнат тон по време на игрите, то тук нежното и тихо съзерцание дови до подобно усещане в курсистите: те винаги хората утихват, сякаш влезли в някои от природните картини и това е възлово момент за продължението, което следва.

Съвсем тихичко, сякаш на шега казвам, че имаме 15-20 минути да напишем стихотворение за природата, в което могат да се включат думи от играта или да се използват други, в случай, че са им необходими, за да изразят усещането си. Раздавам предварително подготвени бели листове, прикрепени на твърди папки, за да е удобно да пишат в каквато и поза да решат. Почти незабелязано пускам фонова музика: „Четири годишни времена“ на Вивалди, за да влезем в унисон с музиката. Често има възклицания : „Стихотворение? На испански език?“. „Да – обикновено отговарям аз, вие вече говорите много добре, познавате много думи, не е задължително да е в рима. Както го усетите.“ Не съм имала отказ до сега. Често си мисля, че в класическите уроци по чужди езици това предложение едва ли биха получили хора, които са имали толкова кратко обучение. Общата сугестивна норма изпраща поезията във високите нива на изучаване на езика. Питала съм всичките си частни ученици, както и деца на мои близки, учещи в езикови училища, дали пишат стихотворения на чуждия език. Отговорът винаги е бил отрицателен. Убедението ми като учител, а и като човек, е, че поезията, с ритъма и с мелодичността си, е много по-близо до усещането за свят на хората, отколкото статиите в пресата. Нали и малките деца усвояват правилен говор чрез стихчета, римушки, гатанки; нали и песните помагат за говоренето и правилното подреждане на речта, а те също са форма на поезия, облечена в мелодия. И така, моята убеденост, че това е нещо, което е по силите на всеки един от присъстващите, без значение колко дълго е стихотворението, довежда до следния много приятен момент. Всеки участник взема нещо за писане и започва да пише.

Има курсисти, които с чувство за хумор задават въпроса: „Може ли хайку?“ Разбира се, че може! Та нали това е поетична форма? Да, може да е най-кратката, но е поетична. Разбираема е тази малка хитрина на обучаващите се, защото предполага употребата на по-малко думи. Така те се застраховат, че и с няколко употребени думи биха могли да изпълнят предложението да напишат стихотворение.

Предлагам помощта си, както казвам, че и аз самата ще пиша поема. В началото на това спонтанно хрумване за продължение на играта по този начин бях повече на разположение за помощ, но често се вдъхновявах и аз самата сътворявах поема. Забелязах, че когато и аз пиша, курсистите се вглъбяват, пишат по-спокойно сами, отколкото да търсят помощ за думи от мен. Концентрацията им се повишава, влизат в своето усещане за музика и природа и се изразяват както могат, без да се притесняват за рима, стил, грешки, неточности. Имитацията е базисна форма на учене. Какво по-добро от това учителят да изпълнява заедно с учениците определена задача?! От друга страна, ако учителят не е в състояние да изпълни дадена задача, то не бива да я дава на учениците си.

Имало е няколко опита за превод на познато

българско стихотворение, но бързо се разбира, че различните по звучене думи трудно биха могли да се подредят по подходящ начин, така че хем да се запази смисълът, хем да звучи добре. Да не говорим за римуването. Все още и практическата употреба на прилагателните се води от правилото в българския език – преди съществителното. В тази игра се дава повече свобода и гъвкавост за употреба на прилагателните. При акцент върху прилагателното, правилото да следва съществителното може да бъде нарушено и текста пак да бъде правилен. Когато акцентираме върху прилагателното /което често се случва в поезията/, то може спокойно да се постави преди съществителното и по този начин усещането за това, че няма грешка позволява на учениците да са по-освободени. Използвам тези акценти впоследствие, за да покажа още веднъж колко е лесно в испанския език, знаейки в кой род и число е съществителното, то да бъде последвано от прилагателно в същия род и число. Докато в български език мислим, без да изговаряме, какво е съществителното, за да поставим преди него точно прилагателното. И така, започваме на пишем. От време на време, съвсем тихичко, някой от курсистите ме пита за дума, която или не си спомня, или не сме я срещали. Също толкова тихичко, без да нарушавам създамата се творческа среда, отговарям и продължаваме да пишем.

Открих, че чакам с нетърпение точно тази игра и се включвах с много желание и любопитство. Тя за мен бе доказателство да разкриване на резервен комплекс! При това в писмен вид! След като всички са готови, правим рецитал на написаните произведения. Където има въпроси за израза или за някоя дума, отговарям и може да се нанесат корекции. Моля курсистите да ми оставят своите стихотворения, за да ги прочета още веднъж и да нанеса корекции в род, число, време, но без да си позволявам да променям изказа.

С това играта е приключила за деня. Тя обаче има едно много възторжено продължение на другия ден. Вярно е, че е неочаквано за курсистите. Те предполагат, че ще им върна стихотворенията, дори ме питат при пристигане. Аз наистина ги връщам, но по специален начин. Усещайки още при първата изиграна „поетична“ игра колко е силна емоцията на участниците, си позволих да направя следното нещо: ако се налагаше, поправях нещичко в стихотворенията /с молив/ и преписвах всяко стихотворение в моя учителски ежедневник. На следващия ден започвахме както обикновено с песен, разговор и след това им казвах, че имам изненада за тях. Отново пусках Вивалди и изчитах права техните стихотворения. Да гледам озарените лица, докато чета, това бе истинско щастие. Курсистите присъстваха на рецитал от техни

творби. Имаше леки закачки от типа: „Вие така ги четете, че са като истинска поезия!“. Можете да си представите какво съм отговаряла: „Това е истинска поезия.“ На невярващите, игриви погледи отвърщах по следния начин: изваждах от библиотеката стихосбирка на испански език и четях предварително избрано стихотворение, на което със сигурност да разберат смисъла и го изчитах като тяхната поезия. Това водеше до повишено емоционално състояние, както се затвърждаваше убедеността, че всичко можем да направим, че можем да бъдем истински поети и да творим чудеса.

Включих тази игра като постоянна в курсовете и така с годините се събраха стихове за цяла стихосбирка. Към практиката да направя рецитал на следващия ден добавих и разпечатване на стихотворенията на цялата група, за да може всеки да ги има. Това е ценен, уникален човешки опит, който би могъл да се използва за обогатяване на речника или за подобряване на речевата изява. Имайки стихотворенията на всички участници, всеки курсист отново може да премине през среща с думи и изрази, които вече чул и то по толкова специален начин.

Все още има стихотворения, написани на ръка в учителските ми ежедневници. Както има запазени файлове, няколко от които ми се иска да споделя

тук, като умишлено споделям стихотворения от групи от различни градове. Накои от тях си имат заглавие, други не. Имената на поетите са техните артистични имена, с които се представят в курса.

СТИХОТВОРЕНИЯ НА УЧЕНИЦИ

**Група ноември/декември, 2017 година,
София, 1-во ниво**

ALMA, La naturaleza

La naturaleza es hermosa
Su pureza une todo
Magnifico cielo
Aguas esplendidas
Limpia montaña verde o blanca
La alfombra de la tierra en la primavera Atrae con su vida. Alegría
En el verano con la belleza. Vida
En el otoño con la abundancia
Y en invierno con la pureza
¡Como quiero yo que nuestras almas
se parezcan más a la naturaleza!
¡Como quiero yo revivir
tal como sólo la naturaleza sabe hacerlo!

MERCEDES

Es Vivaldi
Es primavera
La naturaleza se despierta Para su nueva vida
Con mucha luz y aire
Tres jóvenes mujeres
Con hermosos rostros Parecen muy felices
Dos barcas esperan el verano

LAURA

Almas puras bancas
Gotas llenas de verdad
Hojas verdes claras

Paciencia y tranquilidad
Agua viva, fuerza
En los bosques hay flores
Arboleda, hierba, naturaleza
Un arco iris de todos los colores

Muchas frutas dulces
Sierra colorida y alegre
Animales, jóvenes, felices
Todos juntos se divierten

La manta blanca cubre el suelo
Todo el mundo duerme en silencio
Tengo tiempo para soñar

Es primavera, BEATRIZ

La primavera
Los días son largos
Las noches más calientes
Hay colores magníficos
La tierra es verde
Las aguas, el cielo
Todo florece
Un alfombra verduzca
cubre la tierra
Los arboles están cubiertos
de tiernas hojas
¡Que colores!
¡Que perfume!
¡Que viento caliente!
¡Que flores!
Abundancia de colores
Todo me alegra

BEGOÑA

¡Siempre verano!
¡Que calor!
¡Que alegría!
¡Olvida el invierno
enfermo e infeliz!

¡Olvida la nieve!
Mi corazón se pone triste
contemplando el frio tan feo. ¡Que viva el verano!
Los días largos en la playa
La mar refleja la pureza
del cielo claro
y el sol que brilla
y brilla y brilla.
Oigo las olas
Veo los barcos tan lejos
pero tan cerca da mi corazón. Huelo los amores,
olvido mis problemas,
me siento tan feliz.
Mundo misterioso
Levanta los espíritus
¡Ay, ay, ay este verano!

FRANCISCA

Las aguas negras
La tierra blanca
Se encuentran
Se conocen
Hojas graciosas
Rocas duras
Danza y alegría
El esplendor de la vida
Los opuestos se unen
y se separan
Reflejan la pureza
y la belleza
de los dos mundos
Dos mundos:
Negro y Blanco
se ponen coloridos

***Група декември 2018/януари, 2019 година,
София, 2-ро ниво***

CARMEN FERNÁNDEZ

La naturaleza es de oro

en otoño,
su espíritu es poderoso y tierno.
El invierno viene más fuerte abrazándolo todo-
la ciudad, la gente y las calles.
Las noches largas están muy tranquilas
y son un regalo que refleja
la pureza de los corazones enamorados.

JULIA PÉREZ

Cuando el sol encuentra la mar todo brilla en oro.
Todo el mundo canta
con la puesta del sol.
Las olas están tranquilas.
Cuando el sol desaparece,
todo se cubre en silencio.
La luna es joven.

JULIA SÁNCHEZ

„La mujer que está enamorada“
¿Quisiste alguna vez así? ¿Sentiste tu corazón
llenísimo
de colores diferentes?
Y en un rato
estos colores diferentes
se convierten en río
de luz de oro
que brilla tan fuerte
hasta que tu respiración para.
En un rato sientes que vuelas
con alas como ave
y en otro
que mueres.

MIGUEL AGUILAR

La primavera – mi estación favorita.
La naturaleza se despierta.
En los bosques y los jardines
ocurren milagros.
Las flores y los arbustos crecen
y todo se cambia
en varios colores.

Los pájaros empiezan a cantar. Los ríos están llenos
de agua. Poco a poco la gente sale afuera y se
alegra del tiempo
que es más caliente.

ALICIA FERNÁNDEZ

Es otoño a la orilla del mar. Estoy durante del ocaso
del sol en mi playa favorita.
El sol brilla
y la vista es maravillosa.
Puedo ver cada color
del arcoíris entremezclado
dentro del cielo y el mar.
El mar es tranquilo y hermoso.
El soplo del viento es salado
y caliente, y me abraza.
Todos mis sueños son posibles ahora,
yo tengo alas para volar hasta la eternidad.
Cierro mis ojos y quiero que este instante
se quede en mis recuerdos para siempre.
Me siento totalmente completa.
Y quisiera compartir este momento contigo...

Група септември/октомври, 2019 година, Сливен, 1-во ниво

Naturaleza, MARÍA BEATRIZ

Oigo las gotas de la lluvia que refleja la pureza y la
belleza
de la naturaleza, de la montaña. En verano nos atrae
con sus picos altos
siempre cubiertos de nieve. En primavera nos atrae
con una alfombra
de hierba suave
en los jardines.
La vida dulce, HÉCTOR
¡Qué primavera florida!
¡Qué verano verde!
¡Qué otoño de oro!
¡Qué invierno blanco!
Las cuatro estaciones

de colores.

¡Te amo
mi vida hermosa!
¿Y tú?

LOLI

¡Todo está en flores,
todo en colores!
¡Todos los arboles,
todos con hojas!
¡Todo es pureza,
todo es belleza,
todo es alegría!
¡Esto es la Primavera!

CARMEN

Silencio y tranquilidad
llenen las almas puras
que reflejan la pureza
de los suelos blancos.
Y cuando todo enflorece
y huele a lila y hierba suave,
la belleza de la montaña
regala al corazón la alegría
que ha buscado siempre.

La montaña, ANA

El cuerpo de la montaña
en invierno es blanco,
siempre cubierto de nieve.
Mundo misterioso.
¡Qué fuerza, qué libertad!
Yo siento el soplo del viento
y yo estoy muy feliz.

El verano, ISABEL

El verano es mi tiempo
el verano es mi sol,
el verano es mi vida,
El verano es mi perfume.
El se va,
en vano quiero decir:
¡Espérate, espérate!

JUANA

Verano, mi verano,
belleza que podemos ver y sentir, abundancia de
alegría.
Me gustan sus colores magníficos, el sol, el mar, el
silencio
y las noches largas;
la gente se pone
más hermosa y buena;
el amor es más fuerte
en el verano...
Mundo misterioso...
Verano, mi verano...

DIEGO

Por las noches de verano
hay silencio.
Las calles y las casas dormidas están calladas.
¡Qué raro!
En general la gente del pueblo
se pasea hasta muy tarde
por las calles...
Pero todos nosotros
estamos cansados
de la fiesta
de ayer...

ALICIA

Me gusta la primavera verde
que hace ramos de flores.
Todo el mundo está libre. /Todos están libres.
Me gusta ver los colores
del arco iris del verano.
Todo el mundo está alegre. /Todos están alegres.
Me gustan las hojas que caen
en la hierba naranja del otoño
y escuchar la lluvia.
Todo el mundo está tranquilo. /Todos están
tranquilos.
Me gustan las fiestas en el invierno
cuando las familias están juntos.
Se siente el amor en el aire.
Todo el mundo está feliz. /Todos están felices.

Група юли 2019 година, Варна, 1-во ниво

Siempre primavera, ALEGRÍA

En primavera cada mañana es maravillosa,
está fresca con limpio cielo, limpia tierra.
Los árboles empiezan a tener hojas y florecen.
Veo la montaña, ella es verde,
sus picos están cubiertos de nieve.
Una alfombra de hierba suave cubre la tierra.
Yo siento silencio y tranquilidad en mi alma.

Luciérnaga en otoño, JULIA

Un otoño en oro.
Una luciérnaga en otoño.
Una luz inolvidable.
Todo esto eres tú.

La luna y el sol, ISABEL

Por la mañana el sol se despierta noche.
para lucir toda la tierra.
Por la noche la luna
juntos.
se encuentra con las estrellas.
En la primavera la tierra se cubre
con una alfombra suave y verde de hierba,
los árboles y los arbustos florecen
y son tan hermosos.
En el verano el mar es tan sereno
y pocas olas se persiguen.
El otoño es la estación de oro.
El invierno es blanco y tranquilo.

El mundo, FLOR

Cada día el día llora para la
Un día ellos se encuentran.
El sol y la luna son brillantes
Están viviendo en un mundo.
Un mundo de colores magníficos. Verde, rosado,
rojo,
blanco, azul: colores alegres.
El cielo y la tierra son niños
del sol y de la luna.
Mundo misterioso. Todo es amor. Alegría santa.

Amor, BEGOÑA

Él es Día –sereno y valiente,
con el valor pasivo de una creencia profunda
ha buscado su amor de colores.
Él es Día largo y de colores.
Él lleva consigo muchas flores y pájaros.
La estación es verano.
¡Dios mío! Él ve la noche.
Ella no es muy grande.
Ha llevado consigo muchas estrellas y sombras
bellas.
La estación es verano.
El amor de primera vista.
Pero ella se va... ¿A dónde? Él no sabe.
Mañana de nuevo... Su amor es posible
solo en amanecer y en el ocaso.

**Група февруари/март 2020 година, Пловдив,
1-во ниво**

Espejo, JUAN

El espíritu de la montaña. La vida me da fuerza.
Y cuando vi el reflejo
del verano en
las gotas de la lluvia,
les estrellas sonrieron.

El verano, FRANCISCA

A veces me siento a la mesa
y miro a los niños.
Cielo azul claro.
El mar está lleno de gente: hombres, mujeres, niños.
Llueve. La lluvia es caliente. Todos se alegran.

RAFAEL

Verano. Azul y blanco.
Principio.
El sol escucha
la voz de la mar.
No hay tiempo para silencio.
La luz en el agua marina
refleja la pureza

de mi alma de plata.
Blanco y azul. Verano.
Fin.

PENELOPE

En la primavera florecida
nació.
En verano caliente
creció.
En otoño lluvioso
vivió.
Y en el invierno blanco
durmió.
Yo soy el oso.

La ciudad vieja, MANUEL

La vida de la ciudad
pasa invisible.
Las mujeres están
en ropa maravillosa.
Los picos de las montañas cercanas, Las casas muy
bellas.
Los barcos pequeños.
Felicidad y libertad.

ANTONIO

Blanco y puro
es el invierno.
Amarillo y caliente
es el verano.
De oro y tranquilo
es el otoño.
Verde y calma
es la primavera.

PABLO

El verano en Bulgaria
es muy feliz e interesante.
Las montañas tienen
picos y arbustos.
El mar es silencioso y azul.
La lluvia me gusta.
Las gotas me gustan a mí.

La naturaleza en Bulgaria es bella.
El invierno viene con
alfombra de nieve.
En otoño puedo decir:
„La naturaleza es de oro“.

CARMEN

Silencio.
Todo el suelo se cubre de nieve. Almas puras y
blancas
duermen.
Abundancia.
Frutas de oro.
Oigo las gotas de la lluvia.
El viento me habla.
El espíritu se levanta verde.
La naturaleza refleja la pureza de la vida.

RAMÓN

Muchas alegrías
nos esperan
cuando las gotas de la lluvia caen del cielo.

La naturaleza revive,
el invierno se va,
el verde aparece...
¡Siempre primavera!

Después el verano
nos espera
con agua azul y caliente
y mucha tranquilidad
en abrazos cálidos.

ESPERANZA

Me gustaría ser joven
como la primavera,
ardiente como el verano,
sabia como el otoño,
serena, con alma blanca,
cuando algún día
el invierno vendrá.

**Група юни, 2020 година, Стара Загора, 1-во
НИВО**

FRANCISCA

La naturaleza es de oro,
esto es otoño
con muchas hojas amarillas,
rojas y naranjas
El sol toca la tierra
con mucha luz
y le da el último color.
La montaña es silenciosa
y agradece los últimos regalos
de la naturaleza.

Las estaciones, ANA

Me gustan todas las estaciones: La primavera con las
flores,
esto es mi vida.
El verano con el calor y el mar. El otoño con los
árboles
de muchos colores.
Y el invierno – todo es blanco. ¡La naturaleza es
divina!

BEGOÑA

Montaña poderosa. Picos altos.
La lluvia en la montaña es una maravilla.
invierno.
Las gotas reflejan la pureza de las lamas blancas.
alegría.
La naturaleza es de oro, llena de alegría y pureza.
Soy una gota de esta alegría,
solamente soy una pureza.

MERCEDES

La alfombra de flores cambia
en mantel puro, blanco del
El silencio deja el lugar a la
La naturaleza se despierta.

ISABEL

La naturaleza refleja la pureza de la vida.

En primavera... de la alegría.
En verano... de las noches largas.
Otoño... la naturaleza es un pico de oro y lluvia.
Invierno... almas puras, blancas.

CARMEN

Almas puras blancas
son mis sueños
de las noches largas
del invierno.

При раздаване на малките стихосбирки на курсистите умишлено не прилагам превод. Според мен не е необходим. По време на първия рецитал, още в деня на писане на поемите, всеки има право да запита за превода на думи или изрази, които не разбира и понякога групите се разбират всеки един от поетите да преведе своята поема, след изчитането ѝ. Понякога има запитване за определени думи и то такива, които са по-необичайни. При проследяване на стихотворенията са забелязва употребата на подобни думи и изрази и това е така, защото те са от книгата. Това е много явно при групи, които са в 1-во ниво на сугестопедичен курс. При такива от 2-ро ниво, обединяваща е темата, по която се пишат стиховете. Има случаи, в които се прави групова поезия и тогава всяка група има специфичен начин на изразяване.

Лесно е да се вдъхновя при тези резултати! Тук прилагам четири от поемите, които съм сътворила заедно с курсистите. Процесът и при мен бе спонтанен, изключително емоционален, зареждащ и облагородяващ.

Декември, 2018 година, София

Las manos del invierno acarician los campos vacíos;
las arañas blancas de la nieve tejan una alfombra
suave y esponjosa
que cubre los sembrados.

Las hadas de la abundancia
se ponen contentas
al ver las semillas
bien guardadas y dormidas bajo del tejido cálido.
Silencio y armonía.
El tiempo se detiene para descansar en espera de la
primavera nueva. En espera de un buen comienzo
y un nuevo despertar.

14.03.2019, София

Las nubes blancas parecen bailarinas
que están bailando
al ritmo del viento caprichoso. Sus faldas blancas y
grises
se abren y cierran
como las alas
de las mariposas.
Sus pelos rizados brincan como saltamontes
y se enredan
en las ramas verdes
de los álamos.
El viento lleva las nubes
a lo alto del cielo
donde está el escenario del teatro llamado
Primavera.
Los músicos hacen
sus primeros acordes
y las bailarinas se lanzan
en el baile
de la pasión y el amor.
El espectáculo comienza.
No hay público.
Todos participan en esta fiesta de colores y
movimientos.
¡Es primavera!

17.06.2019, Варна

La luna sale
de su baño salado,
se bañó en el mar
y lo pinto en dorado. Peina su cabello
de luz brillante
y se le ve bello

en el agua reflejante.
La luna linda
sale en el prado,
ya está preparada para esparcir su brillo dorado.

13.11.2019 година, София

Esta noche te espero
en el balcón dorado del castillo de mi memoria
otoñal. Vendrás en un vestido
rojo, amarillo y lila
y en tu cabello encendido del ocaso brillará
la tiara plateada
de las estrellas lejanas.
Me abrazarás tan tierno y dulce Y me perderé en tu
seno ardiente Escuchando los latidos
de tu corazón enamorado.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Педагогическият опит заема едно скромно, не
особено специално място в паметта на
поколенията. Малко подценяван, малко
пренебрегван. В него, обаче, се крие
философията на живот на различните поколения,
връзките между поколенията, техните социални
нагласи, начинът, по който се предава цялостен
човешки опит. От него бихме могли да научим
освен добрите практики, методики, техники,
също и къде грешим, за да продължим с по-ясна
нагласа или поне с по-добра ориентация как
бихме могли, като възрастни, да помогнем в
процеса на израстване на децата или в процеса
на учене зрели хора.

Чрез предадения педагогическият опит бихме
могли и да се вдъхновим; да почерпим сили за
да продължим напред; да открием идеи за
обогатяване на практиката ни. Понякога дори
само една искрица, открита между редовете, е
способна да задвижи цялостен процес на
творчество и да промени посоката на действие.

Благодарна съм от все сърце за възможността, която ми дадохте да споделя част от скромното творчество на хора, пленени от магията на Сугестопедията! Едни от тях вече са сугестопеди, други довеждат децата си, за да учат по начин, разкриващ им нови светоусещания; други – да продължават да споделят с близки и приятели, че има наука, която е българска, която дава възможност на всеки да учи със своя темп, да напредва със своите уникални стъпки, да разкрива потенциал и възможности, които в ежедневието са немислими да изразяване и реализиране. А Учителят – той е просто скромен режисьор, който подпомага естествения процес и се забавлява и учи заедно със своите актьори.

Сега вече знам със сигурност, че е имало смисъл да нося от място на място тежките папки, съдържащи информация за това пътуване през практиката на Сугестопедията. Без тях не бих могла да ви разкажа за вдъхновението, което текстовете в книгата-сценарий на Д-р Гатева „Un viaje” /написана в далечната 1980 година/, „Годишните времена” на Вивалди и красивите природни картини на майстори-художници дават на обучаващите се, за да напишат своите първи стихотворения на испански език. Те са едно от най-нежните и лирични доказателства за разкриване на човешкия резерв на курсисти и ученици. Те са и един от крайните резултати, които ми доказваха, че сугестията е приложена правилно и спокойно мога да продължа напред. Когато има разкрити резерви, внушението е осъществено правилно!